Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija

Vår dato: 07.01.2021
Vår ref: 2021/9332
Deres dato: 17.12.2021
Deres ref:

Garnisonen i Sør-Varanger
eborthen@mil.no
Att.: Even Borthen

Saksbehandler, innvalgstelefon
Tor Asbjørn Aslaksen Simonsen, 78 95 03 14

Avslag på søknad om motorferdsel i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat

Vedtak

Statsforvalteren i Troms og Finnmark avslår søknaden fra Garnisonen i Sør-Varanger om motorferdsel på barmark i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat.

Avslaget er fattet med hjemmel i § 48 første avsnitt i lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) av 19.06.2009 nr. 100, jf. kap. III og kap. IV nr. 1 og 4 i forskrift om fredning av Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat av 21.12.2000 nr. 1504.

Avslaget på søknaden begrunnes først og fremst i at kjøring på barmark vil være til skade for grunn og vegetasjon, men en innvilgelse av søknaden vil etter Statsforvalterens vurdering også kunne skape presedensvirkninger for lignende saker i fremtiden.

Bakgrunn

Det vises til søknad datert 26.08.2021 fra Garnisonen i Sør-Varanger (GSV) vedrørende troppeforflytninger og bruk av kjøretøy i den sørlige delen av Store Sametti- Skjelvatnet naturreservat.

GSV vil øve forflytninger av tropper i barmarksperioden. En tropp består av ca. 30 – 50 personer, og det legges opp til forflytning av én tropp to ganger i løpet av perioden fra august til november 2022. Forflytningen vil hovedsakelig foregå til fots, men det legges også opp til at det skal benyttes 1 – 2 beltevogner og 6 – 8 seks-hjulinger av typen ATV (All Terrain Vehicle).

Tiltaket skulle opprinnelig foregå første halvdel av september 2021. Statsforvalteren kontaktet GSV den 17.12.2021 og beklaget at søknaden ikke hadde blitt behandlet innenfor saksbehandlingstiden på fem uker som vi opererer med.

I samtale med GSV den 17.12.2021 får vi opplyst at GSV likevel ønsker å få behandlet den opprinnelige søknaden, siden det er viktig for GSV å få avklart om motorferdsel i Store Sametti- Skjelvatnet naturreservat er mulig som en del av Forsvarets aktiviteter i fremtiden. Som en følge av dette ble datoene for gjennomføring av tiltakene endret til august – november 2022.

Det omsøkte tiltaket er i følge GSV et viktig steg i å øve kompaniet sin beredskap opp mot det skarpe planverket. Den aktuelle traséen som skal benyttes er markert på kart vedlagt søknaden. I den forbindelse blir det opplyst at GSV vil benytte en fast etablert og merket løype som går inn ved Lille Oksvatnet og videre vestover.

GSV skriver også at det på sikt er ønskelig og behov for en permanent tillatelse som gir Forsvaret mulighet til å benytte den omsøkte traséen når kompaniet skal øve på det skarpe planverket, og at det i et slikt tilfelle kan være aktuelt å benytte geonett og klopper spesielt i de våte områdene.

Statsforvalterens vurdering
Søknaden er behandlet etter forskrift for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat av 21.12.2000 nr. 1504 og lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) av 19.06.2009 nr. 100.

Formålet med vernet av naturreservatet er i følge kap. III å bevare et skogområde med alt naturlig plante- og dyreliv og med alle de naturlige økologiske prosessene. Området er et av de få gjenværende urskogsområdene i landet.

Etter kap. IV nr. 1 er vegetasjonen, herunder døde busker og trær, fredet mot skade og ødeleggelse. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse etter nr. 2. Videre er motorferdsel til lands og til vanns forbudt etter nr. 4.

Forflytningen langs den omsøkte trasén i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat skal foregå i to omganger. Under hver forflytning vil det benyttes 1 – 2 beltevogner og 6 -8 seks-hjulinger (ATV) sammen med én tropp som kan utgjøre mellom 30 og 50 soldater/ befal.

Fra den sørøstlige grensen av verneområdet og nordvestover går det et kjørespor i terrenget. Kjøresporet i verneområdet starter øst for Kiltjønnan i den sørøstlige delen av verneområdet og går så videre nordvestover til den østlige delen av Myggvannet der kjøresporet på nytt krysser vernegrensen. Lengden på den delen av kjøresporet som ligger i verneområdet er ca. 8 km.

I søknaden blir det opplyst at GSV vil benytte en fast etablert og merket løype som går inn ved Lille Oksvatnet og vestover. Dersom dette er en trasé som GSV har merket og benyttet i forbindelse med forsvarsaktiviteter, herunder motorferdsel og troppe-forflytninger, vil vi minne om at motorferdsel er forbudt til lands og til vanns med mindre tiltaket går innunder militær operativ virksomhet, jf. verneforskriften kap. IV nr. 4 og kap. V nr. 1.

Naturreservat er den strengeste verneformen med hjemmel i naturmangfoldloven. Denne verneformen brukes for å sikre urørt eller tilnærmet urørt natur eller en spesiell naturtype som det er knyttet internasjonale, nasjonale eller regionale verneverdier til. Utviklingen i naturreservater skal være mest mulig naturstyrt, og terskelen for å gi dispensasjon fra verneforskriften til tiltak som kan forstyrre- eller ødelegge naturverdier er høy.

Det er et overordnet mål både i verneområder og i utmark ellers, å redusere motorisert ferdsel til et minimum, og derfor avgrenses slik ferdsel til det som er strengt nødvendig. Motorferdsel innenfor verneområder er regulert strengere enn det som gjelder ellers i utmark. Denne ulikheten kan forklares med faren for skade på vegetasjon og terreng samt forstyrrelse av dyre- og fuglelivet. Motorisert ferdsel kan også utgjøre et støyproblem i forhold til friluftslivet.

Det aktuelle kjøresporet går over både tørre- og våte partier, og på deler av strekningen er det dannet parallelle kjørespor ved siden av hverandre. Det kan være utfordrende å oppdage kjørespor på flyfoto, spesielt i områder hvor bjørke- og furuskogen står tett. Kjøresporet som er aktuelt å benytte i denne saken er imidlertid stedfestet av Statens naturoppsyn i 2015.

Bestemmelsene i kap. IV er ikke til hinder for militær operativ virksomhet, jf. verne-forskriften kap. V nr. 1. Hva som forstås med militær operativ virksomhet er omtalt og definert flere steder, blant annet i brev datert 03.04.2019 fra Klima- og miljø-departementet (KLD). I følge brevet fra KLD anses ikke vanlige øvelser som en del av den militære operative virksomheten. Statsforvalteren oppfatter omsøkt tiltak dithen at det er en øvelse, og at denne aktiviteten dermed ikke omfattes av unntak knyttet til militær operativ virksomhet. Dette innebærer at omsøkt motorferdsel er forbudt for GSV, jf. verneforskriften kap. IV nr. 4.

I brevet fra KLD forutsettes det videre at der sivil virksomhet eller trafikk er tillatt, kan tilsvarende militær virksomhet finne sted. Siden det ikke er ferdselforbud i naturreservatet, innebærer dette at militære tropper kan bevege seg i- og oppholde seg i verneområdet, men Statsforvalteren forutsetter at slik aktivitet foregår innenfor rammene av verneforskriften for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat og naturmangfoldloven.

Under forutsetning av at omsøkt tiltak er en øvelse, vil motorferdsel i følge verneforskriften kap. IV nr. 4 være forbudt. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til ulike tiltak etter bestemmelsene i verneforskriften kap. V, herunder motorferdsel. Tiltaket som GSV ønsker å gjennomføre inngår ikke i denne bestemmelsen.

Siden det ikke finnes spesifiserte dispensasjonshjemler for Forsvarets bruk av kjøretøy i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat, må søknaden behandles etter nml. § 48. Av denne bestemmelsen går det frem at dispensasjon bare kan gis dersom tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Begge vilkårene må være oppfylt for at Statsforvalteren kan dispensere for omsøkt tiltak. Det at vilkårene er oppfylt, gir ikke krav på dispensasjon. Det skal også vurderes om en eventuell innvilgelse av søknaden kan føre til presedensvirkninger.

Kjøring med seks-hjuling og beltevogn i den sørlige delen av verneområdet vil etter Statsforvalterens vurdering føre til at grunn og vegetasjon vil påvirkes på en negativ måte. Kjøring på omsøkt kjørespor vil etter Statsforvalteren vurdering forsterke og opprettholde de eksisterende kjøresporene. Kjøring utenfor kjøresporet er heller ikke ønskelig, da dette sannsynligvis vil føre til ytterligere skader på grunn og vegetasjon.

Siden den sørlige delen av Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat består av store områder med våtmark som myrer, elver, bekker m.v., legges det til grunn at kjøring i dette området vil være til skade for naturverdiene, jf. nml. § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning.

På bakgrunn av denne vurderingen mener Statsforvalteren at kjøring med ATV og beltevogn vil påvirke- og skade grunn og vegetasjon i så stor grad at tiltaket vil kunne komme i strid med verneformålet og påvirke verneverdiene nevneverdig, jf. nml. § 48 første avsnitt og verneforskriften kap. III og kap. IV nr. 1. Siden omsøkt tiltak lett kan komme i strid med verneformålet og påvirke verneverdiene nevneverdig, har ikke Statsforvalteren anledning til å gi dispensasjon til det omsøkte tiltaket.

I tillegg til at det omsøkte tiltaket vil være til skade for verneverdiene og kunne komme i strid med verneformålet, vil en eventuell innvilgelse av søknaden kunne danne presedens for lignende saker i fremtiden. Og siden det for tiden foregår en oppbygging av Forsvaret i Finnmark, kan en forvente økt behov for motorferdsel i verneområder i tiden fremover.

Klage
Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen skal være skriftlig og begrunnet og sendes til Statsforvalteren i Troms og Finnmark, jf. forvaltningsloven § 32.

Med hilsen

Heidi-Marie Gabler (e.f.)
seksjonsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

Tor Asbjørn Aslaksen Simonsen
seniorrådgiver

Kopi:

Øvre Pasvik nasjonalparkstyre	sftfpost@statsforvalteren.no
Statens naturoppsyn Kirkenes	jorn.monsen@miljodir.no
Sør – Varanger kommune	postmottak@sor-varanger.kommune.no

Vedlegg:
1. Kartutsnitt av den omsøkte kjøretraséen gjennom den sørlige delen av Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat.
2. Foto som Statens naturoppsyn har tatt i 2015 og 2021 og som viser kjøreskader på vegetasjon og terreng